

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 4 (47)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2012

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 4 (47). — Рівне: РДГУ, 2012. — 242 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем підготовки педагогічних кадрів для дошкільної освіти за матеріалами доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми підготовки педагогічних кадрів для дошкільної освіти», проведеної Рівненським державним гуманітарним університетом спільно з Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України, Педагогічним університетом імені комісії народної освіти (Краків, Польща), Інститутом психології імені Л. С. Віготського Російського державного гуманітарного університету (Москва, Росія), Білоруським педагогічним університетом імені Максима Танка (Мінськ, Білорусь), Бельцьким державним педагогічним університетом імені Алеко Руссо (Бельці, Молдова), факультетом дошкільного виховання та освіти дорослих Дебреценського університету (Гайдубесермень, Угорщина), Кременецьким обласним гуманітарно-педагогічним інститутом імені Тараса Шевченка.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкоровайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 1 від 31.08.2012 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10.2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 06.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2012

The summary. In article philosophical and psichologo-pedagogical aspects of a problem of formation of friendly relations at the senior preschool children are considered, is opened means of formation of friendly mutual relations of children of the senior preschool age, are shined technology of formation of friendly relations at children of the senior preschool age.

Key words: friendly relations, formation, psychological and pedagogical aspects of technology, children under school age.

Одержано редакцією 01.08.2012 р.

УДК: [37/034 – 053.4]: 372.14

Т. І. ПОНІМАНСЬКА

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ДО ГУМАНІСТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: СТАН ТА ПРОБЛЕМИ

Резюме. У статті аналізується стан підготовки майбутніх педагогів до гуманістичного виховання дітей старшого дошкільного віку в практиці роботи вищих педагогічних навчальних закладів. Обґрунтовано рівні готовності студентів до гуманістичного виховання дошкільників.

Ключові слова: гуманістичне виховання; професійна підготовка; дошкільний навчальний заклад; вищий педагогічний навчальний заклад; готовність до гуманістичного виховання.

Постановка проблеми. Підготовка педагога трактується дослідниками як процес набуття наукових педагогічних знань та умінь, що необхідні для реалізації мети виховання в умовах систем, в яких організована взаємодія тих, хто виховується і тих, хто виховує. У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях відсутнє однозначне використання категорій «підготовка», «готовність».

Аналіз розробки змісту поняття «готовність» засвідчує наявність двох напрямів. Перший із них характеризує підхід до розгляду готовності у зв'язку з установкою (Н. Кузьміна, Д. Узнадзе та ін.). Другий напрям пов'язаний з визначенням готовності як стійкої характеристики особистості, яка є суттєвою передумовою успішної діяльності (С. Максименко, Н. Ничкало, В. Сластьонін та ін.).

Аналіз досліджень. Наше дослідження ґрунтується на характерній для педагогіки вищої школи сьогодення шкали цінностей, де центральною є гуманістична спрямованість освіти, що передбачає професійну готовність педагога до виховання як його особистісну системну якість. Окреслимо головні напрями наукових досліджень у цьому аспекті.

Наукові праці у галузі теорії педагогічної освіти С. Архангельського, І. Зязюна, І. Колеснікової, Н. Кузьміної, О. Савченко, В. Сластьоніна, Є. Шиянова дозволяють диференціювати поняття «підготовка» як процес, а «готовність» – як його результат.

В. Сластьонін незалежно від спеціальності об'єднує вимоги до педагога у три основні комплекси: 1) загальнолюдські якості, що визначають професійно-педагогічну й пізнавальну спрямованість особистості вчителя; 2) якості, що визначають специфіку професії вчителя та вимоги до його психолого-педагогічної підготовки; 3) якості, необхідні для засвоєння і присвоєння знань, умінь і ставлень щодо спеціальності [7].

В одному з найбільш відомих досліджень у галузі професійної підготовки педагога Н. Кузьміної репрезентовано психологічну структуру його діяльності, складовими якої є: конструктивний (добирання й структурування матеріалу, виокремлення вузлових моментів і тенденцій, головного й розподіл його за часом, моделювання наукового пошуку та навчально-виховного процесу), організаційний (забезпечення цілеспрямованості діяльності студентів та власної професійної роботи і поведінки в процесі безпосереднього спілкування з студентами), комунікативний (встановлення педагогічно доцільних стосунків зі студентами та усіма партнерами за професійною діяльністю) і гностичний (знання змісту і способів впливу на студентів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей; осмислення особливостей навчально-виховного процесу, результативності, переваг і недоліків власної діяльності, своїх потенційних можливостей) [4].

Мета статті: проаналізувати стан підготовки студентів до гуманістичного виховання дітей старшого дошкільного віку та виявити резерви її удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Дослідження стану підготовки студентів до гуманістичного виховання дітей дошкільного віку у практиці педагогічних закладів освіти проводилося нами за такими напрямками:

- аналіз наукових досліджень з проблеми підготовки педагогічних кадрів;
- аналіз державного стандарту, освітньо-кваліфікаційної характеристики, освітньо-професійних програм та навчальних планів педагогічних вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців напрямом 0101 «Педагогічна освіта» за спеціальністю 6.010101, 7.010101 «Дошкільна освіта»;
- вивчення розуміння студентами проблеми гуманістичного виховання дітей та вміння здійснювати гуманістичну взаємодію з ними.

Науковці звертають увагу на те, що лише у гуманістичній виховній парадигмі педагог набуває права бути творцем педагогічного процесу. Для того, щоб бути справжнім суб'єктом педагогічної діяльності, необхідно мати прагнення і можливість «транслювати у процес виховання свою індивідуальність», необхідний

високий ступінь сутнісного розвитку, плюс – усвідомлення своєї неповторності», – стверджує І. Колеснікова [3]. У якості компонентів гуманістичної позиції учені виокремлюють гуманне ставлення до дитини, ставлення до педагога як посередника між дитиною і світом; ставлення до освіти як ціннісного явища, рушійними силами розвитку якого є особисті смисли, діалог та співробітництво його учасників у досягненні цілей їх особистісного саморозвитку [1; 2; 6; 8].

Узагальнюючи теоретичні позиції вчених, ми розглядаємо готовність до гуманістичного виховання як особистісне утворення, в основі якого лежить система гуманістичних якостей і відношень, професійно-ціннісних орієнтацій, знань і умінь, які забезпечують гуманістичну взаємодію.

Необхідно зупинитися на обґрунтуванні важливості формування відповідної системи цінностей у період професійної підготовки. Попри всю різноманітність підходів, дослідниками встановлене особливе значення формування професійної особистісної спрямованості майбутнього фахівця саме у студентські роки. Адже роки студентства – це період юності, який вчені визначають як новий етап соціалізації, коли підлітковий індивідуалізм змінюється новою «макрофазою» життєвого шляху людини – інтеграцією (А. Петровський).

Формування гуманістичних цінностей студентів набуває особливого значення вже в період адаптації до вишівського навчання, оскільки на цьому етапі підготовки до професії закладаються основи, від яких залежить не лише те, наскільки майбутні педагоги оволодіють знаннями, але й те, на які цінності в галузі прийдешньої професійної діяльності і соціальної активності вони будуть себе орієнтувати. Як зазначають дослідники, адаптація передбачає не лише освоєння нового режиму функціонування, а й вбирає у себе пристосування студентів до нової системи навчання, до більшого обсягу знань і самостійних способів оволодіння ними, а також складання професійних норм та ціннісних орієнтацій, які в кінцевому рахунку визначають ставлення особистості до майбутньої професії.

Особливого значення дослідники надають послідовності професійної підготовки педагога – фахівця у галузі навчання і виховання. Загалом, серед стадій його професійного становлення виокремлюють 5 послідовних стадій.

Перша стадія – довузівська – розглядається як етап початкової професійної орієнтації, на якому формуються такі складові майбутньої професійної діяльності: когнітивний компонент (елементарні знання про виховання, зокрема, про гуманізм у педагогіці і психології), мотиваційний компонент (поява мотиваційної установки на педагогічну професію, бажання стати педагогом), рефлексивний (зіставлення своїх можливостей з вимогами до фахівця у галузі виховання), діяльнісний компонент (оволодіння елементарними комунікативними та організаторськими навичками).

Друга стадія визначається вченими як початок професійної ідентифікації, коли здійснюється власне формування когнітивного (оволодіння знаннями і уявленнями у галузі загальнокультурної підготовки педагога), мотиваційного (складається ідеальне уявлення про професію), рефлексивного (підвищується рівень особистісних домагань завдяки вступу до педагогічного закладу освіти) та діяльнісного (закладаються загальні уміння і навички професійної діяльності) компонентів педагогічної діяльності.

Третя стадія, яку називають етапом виникнення суперечностей, позначається формуванням новоутворень у когнітивному (збагачення загальнопрофесійної підготовки), мотиваційному (потяг до професійного здійснення педагогічної діяльності), рефлексивному (суперечність між завищеною самооцінкою та рівнем домагань у процесі осмислення своєї педагогічної практики) та діяльнісному компоненті (сформований рівень умінь і навичок професійної діяльності вступає у суперечність з необхідними для успішного здійснення цієї діяльності).

Четверта стадія – професійної ідентифікації – вирізняється таким розвитком компонентів педагогічної діяльності: когнітивний компонент (оволодіння знаннями у галузі спеціальної підготовки), мотиваційний компонент (стабілізація прагнення професійної майстерності), рефлексивний компонент (корекція професійної самосвідомості та особистісних уявлень про педагогічну діяльність), діяльнісний компонент (закріплення професійних умінь і навичок).

Завершальна п'ята стадія – професійної готовності характеризується розвитком когнітивного компонента у повному обсязі знань у відповідності до ОКХ Державного стандарту спеціальності, мотиваційним компонентом як усвідомленням завершеності професійної вишівської підготовки й необхідності професійного самовдосконалення, рефлексивним компонентом як переживанням у зв'язку з очікуваною зміною навчально-професійної діяльності на професійно-практичну та діяльнісним компонентом – оволодінням професійними навичками і вміннями згідно до ОКХ Державного стандарту.

Визначення готовності до виховання дошкільників як інтегральної характеристики особистості вихователя вказує на неможливість оцінити рівень її сформованості на основі виділення одного універсального критерію.

Аналіз нормативних документів та досліджень учених у цій галузі дозволяє окреслити вимоги до психолого-педагогічної підготовки вихователя. Спираючись на дані дослідників, нами складено перелік знань, умінь, особистісних якостей вихователя дошкільного закладу, які визначаються його професійними функціями, до яких належать догляд за дітьми, гностично-дослідницька, виховна, конструкторсько-організаційна, діагностична, координуюча.

Професійні функції вихователя

Функції	Зміст
1. Догляд за дітьми	Полягає у забезпеченні життєдіяльності дітей на основі передових методик і технологій педагогічної діяльності; турботі про їхнє здоров'я, створення позитивного емоційного стану, раціонального виховного середовища, надання в разі необхідності першої медичної допомоги; проведенні загартувальних та інших оздоровчих заходів; профілактиці порушень стану здоров'я дітей.
2. Гностично-дослідницька	Має на меті вивчення індивідуально-особистісних особливостей дітей, збір і аналіз фактів їхньої поведінки, встановлення причин і наслідків учинків вихованців; проектування розвитку особистості кожної дитини і дитячого колективу загалом; засвоєння передового досвіду, нових педагогічних технологій.
3. Виховна	Реалізується в розробці й здійсненні змісту виховання та навчання, відборі нових форм і методів, спрямованих на формування в дитини ставлення до природи, навколишнього світу, інших людей і самої себе, інтересу та культури пізнання.
4. Конструкторсько-організаційна	Спрямована на організацію педагогічного процесу в дитячому садку, використання нових форм, які забезпечують ефективніший розвиток дітей, моделювання і керівництво різними видами їхньої діяльності, педагогічне управління поведінкою й активністю.
5. Діагностична	До неї належать визначення розвитку дітей, стану педагогічного процесу і завдань освітньо-виховної роботи з дітьми та батьками, підсумків власної педагогічної роботи, та їх відповідність вимогам часу, використання коректуючих методик.
6. Координуюча	Забезпечує єдність роботи дитячого садка та сім'ї, спрямовану на створення повноцінного виховного потенціалу середовища, сприятливого для становлення самостійної, творчої особистості дитини, використання педагогічно доцільних форм роботи з батьками на основі диференційованого підходу до різних типів сім'ї.

Для успішного здійснення педагогічної діяльності вихователь повинен оволодіти знаннями з дошкільної педагогіки, дитячої психології, вікової фізіології, дошкільної педіатрії та гігієни, правил охорони життя і зміцнення здоров'я дітей. Одночасно йому необхідно опанувати відомості, які на загальнотеоретичному рівні розкривають мету, завдання, принципи, зміст виховання і навчання дітей, а також оптимальні умови, форми, методи і засоби здійснення навчально-виховного процесу, організації ігор, інтелектуальної та фізичної праці, художньої творчості, облаштування простору життєдіяльності дітей.

Ці знання потрібні педагогу не як теоретичний багаж, а як основа необхідних у його діяльності практичних умінь: аналізувати програмну і методичну літературу, передовий педагогічний досвід; організувати і планувати розвиток дітей у різних видах діяльності (ігровій, навчальній, побутовій, трудовій, образотворчій, музичній та ін.); аналізувати педагогічні ситуації та явища, поведінку дітей і власні дії; діагностувати розвиток дітей і на цій основі здійснювати диференційоване навчання і виховання, об'єктивно оцінювати наслідки власної діяльності; виготовляти дидактичні посібники і користуватися ними у різних формах навчально-виховного процесу з метою його оптимізації; виховувати у дітей інтерес до духовних, історичних і культурно-національних цінностей народу; пропагувати педагогічні знання серед батьків і громадськості, залучати батьків до участі в роботі дошкільного закладу; ефективно використовувати спадщину народної і класичної педагогіки; взаємодіяти з персоналом дошкільного навчального закладу.

Проведений нами аналіз складових освітньо-професійної характеристики та освітньо-професійної програми, які є частиною державного стандарту підготовки вихователя дошкільного закладу, показав, що питання гуманістичного виховання дітей у змісті основних нормативних курсів представлені лише фрагментарно. Результатом є відсутність чітких знань майбутніх педагогів про сутність виховання. Опитування студентів засвідчило, що образ виховання, адекватний вчителю-гуманісту (методика Н. Осухової), не є домінуючим серед інших «образів» [5]. За видами образів виховання студентам 1-2 курсів притаманні:

1. Інформативний «образ виховання», пов'язаний з передаванням знань, умінь, правил і норм поведінки та свого досвіду дітям – 43,0 %.

2. Формувальний «образ виховання», пов'язаний з перебудовою, формуванням у відповідності до заданого зразка, дисциплінуванням – 21,0 %.

3. Невизначений «образ виховання», що передбачає формування всебічно розвинутої особистості загалом – 25,0 %.

4. Гуманістично-розвивальний «образ виховання», сутність якого полягає у взаємодії, спільній життєдіяльності, взаємному впливі та саморозвитку – 11,0 %.

Ці дані підтверджуються застосуванням нами щодо студентів 3-4 курсів методики О. Орлова, який за характером виокремлення аналізу і результатів педагогічних задач окреслює три групи студентів: гуманісти, орієнтовані на особистість вихованця; предмет їхньої особливої турботи – самопочуття дитини в освітньому закладі, характер її спілкування з однолітками і дорослими; авторитаристи – студенти з авторитарною спрямованістю своєї майбутньої педагогічної діяльності, для яких головним є авторитет педагога, що розглядається як основна його позиція, націленість на вимогу й інші чіткі, дисциплінарні міри педагогічного

впливу як взаємодії; функціонери, орієнтовані на «педагогіку заходів», намагаються оволодіти педагогічними технологіями, вважаючи, що саме ці засоби дадуть бажаний результат. За цим опитуванням нами виявлено серед студентів 3-4 курсів гуманістів 18,0 %, авторитаристів – 28,0 %, функціонерів – 54,0 %. Це дає підстави для припущення, що із зростанням досвіду навчання у вузі студенти не зростають як гуманісти, а з авторитаристів вони переважно стають прихильниками функціональної педагогіки заходів.

Для виявлення типів центрації студентів було використано опитувальник К. Левітана «Визначення типу центрації – спрямованості педагогічної діяльності», який дозволяє уявити себе педагогом, виявити свої професійно-педагогічні й особистісні характеристики. Автор методики виокремлює шість типів центрації: конформна (К), егоїстична (Я – центрація), гуманістична (Г), авторитарна (А), орієнтована на батьків (Б), методична (М). Конформна центрація притаманна педагогам, схильним до врахування інтересів колективу, неконфліктним, здатним до організаторської діяльності. Егоїстична характеризує зосередженість на власному «Я», здатність до захисту власної позиції, реалізації своїх можливостей, однак вона пов'язана з конфліктами при обмеженні свободи дій педагога. Гуманістична центрація є найбільш професійно значущою для процесу гуманістичного виховання, оскільки в основі спрямування особистості і стилю поведінки педагога покладена увага та чуйне ставлення до дітей. Центрація на інтересах адміністрації властива для педагогів-виконавців, здатних до репродуктивної діяльності, як правило, вони мають недостатньо реалізовані індивідуальні потреби і змінюють стиль і методи виховання відповідно до вимог адміністрації. У педагогів, які знаходяться в залежності від батьків вихованців (центрація на інтересах батьків) спостерігається не досить об'єктивне оцінювання дітей через особисті взаємини вихователя і батьків. Методична або пізнавальна центрація репрезентує вихователів, схильних до удосконалення педагогічних технологій, які прагнуть майстерно організувати педагогічний процес, але при цьому нерідко розглядають дитину як матеріал для його вдосконалення.

Дослідження за означеними методиками показали, що загальний рівень професійної готовності педагогів до гуманістичного виховання загалом є низьким. Переважно готові до здійснення його завдань 19,0 % студентів. Лише незначна частина студентів може глибоко і обґрунтовано розкрити зміст таких понять, як: гуманізм, суб'єкт-суб'єктні відносини учасників виховного процесу, гуманістична взаємодія. Уявлення студентів про зміст та методіку гуманістичного виховання мають неповний характер. Недостатньо усвідомлюється студентами значення гуманістичних цінностей та способи їх підтвердження при встановленні гуманних взаємин з дітьми. Студенти випускних курсів мають низький індекс упевненості в собі, що зумовлює недостатню здатність до гуманістичної взаємодії з дитиною.

Студентам, віднесеним нами до недостатнього рівня підготовленості до гуманістичного виховання дітей дошкільного віку, притаманне негативне або байдуже ставлення до гуманістичних цінностей, відсутність впевненості у необхідності і можливості їх формування; недиференційоване ставлення до дитини як суб'єкта гуманістичного виховання; невизначена мотивація до досягнення мети – формування гуманістичної спрямованості особистості дитини; пасивність в утвердженні гуманістичних цінностей у власній поведінці. За нашими даними, серед студентів випускного курсу таких студентів 37,0 %.

Студенти достатнього рівня підготовленості до гуманістичного виховання дітей старшого дошкільного віку (серед випускників їх 29,0 %) мають належні теоретичні знання цілей гуманістично орієнтованої педагогічної діяльності, усвідомлене прагнення досягати мети – формування гуманістичної спрямованості особистості дитини; виявляють готовність та уміння організувати взаємодію з дітьми у гуманістичному виховному середовищі, здатні до аналізу педагогічного процесу з позицій гуманістичних цінностей; виявляють прагнення до професійного самовдосконалення.

34,0 % випускників виявляють високий рівень підготовки, мають усвідомлену гуманістично орієнтовану мотивацію; здатні аналізувати суперечності педагогічного процесу з позицій гуманістичних цінностей; виявляють уміння встановлювати суб'єкт-суб'єкту взаємодію з дитиною та застосовувати доцільні способи формування гуманних взаємин дітей.

До головних недоліків підготовки до гуманістичного виховання відносимо:

1) недоліки, зумовлені відсутністю інтеграції філософських та психолого-педагогічних знань з проблеми гуманістичного виховання, їх об'єднання у змісті підготовки на засадах гуманістичної парадигми;

2) недоліки, пов'язані з обмеженням практичної та методичної підготовки студентів, переважанням формувальних впливів;

3) недоліки, викликані недостатньою сформованістю особистісної гуманістичної позиції, яка впродовж навчання у виші не перетворюється у гуманістичну педагогічну позицію;

4) відсутність адекватної самооцінки рівня загальної педагогічної підготовленості та розуміння перспектив зростання себе як особистості;

4) особливо тривожною є тенденція відсутності у частини випускників позитивного прогнозування своєї майбутньої виховної діяльності і виявлене небажання працювати з дітьми.

Висновки. Отже, результати пошукового експерименту засвідчили, що система підготовки майбутніх спеціалістів до гуманістичного виховання дошкільників, яка склалася у практиці роботи педагогічного ВНЗ, потребує коректування й удосконалення. Недостатнім є нормативне та програмно-методичне забезпечення підготовки. Не використовуються повною мірою можливості створення полісуб'єктного виховного середовища для формування гуманістичної особистісно-професійної позиції майбутніх вихователів. Означені проблеми

вимагають розробки концептуальних та змістово-організаційних засад формування готовності майбутніх вихователів до гуманістичного виховання дітей дошкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Д. Виховання особистості. Сходження до духовності / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2006. – 273 с.
2. Гуманістичне виховання дітей дошкільного віку в контексті інноваційної педагогічної діяльності: монографія / За наук. ред. Т. І. Поніманської, І. М. Дичківської. – Рівне : Волинські обереги, 2012. – 208 с.
3. Колесникова И. А. Педагогическая реальность в зеркале межпарадигмальной рефлексии / И. А. Колесникова. – СПб. : СПб ГУПМ, 1999. – 242 с.
4. Кузьмина Н. В. Методы исследования педагогической деятельности / Н. В. Кузьмина. – М. : Педагогика, 1970. – 114 с.
5. Осухова Н. Г. Становление творческой индивидуальности педагога / Н. Г. Осухова // Педагогика. – 1992. – №№ 3–4. – С. 53 – 57.
6. Савченко О. Я. Вихователь має знати і розуміти світ дитинства / О. Я. Савченко // Початкова школа. – 2008. – №4. – С. 1 – 4.
7. Сластенин В. А. Педагогический процесс как система / В. А. Сластенин. – М. : Издательский дом «МАГИСТР-ПРЕСС», 2000. – 488 с.
8. Тарасенко Г. С. Взаємозв'язок естетичної та екологічної підготовки вчителя в системі професійної освіти: [монографія] / Г. С. Тарасенко. – Черкаси : «Вертикаль» : вид. ПП Кандич С. Г., 2006. – 308 с.
9. Цінності освіти і виховання : наук.-метод. зб. / [за ред. О. В. Сухомлинської]. – К., 1997. – 224 с.

Резюме. В статті аналізується стан підготовки майбутніх педагогів до гуманістичного виховання дітей старшого дошкільного віку в практиці роботи вищих педагогічних навчальних закладів. Обґрунтовано рівні готовності студентів до гуманістичного виховання.

Ключевые слова: гуманістичне виховання, професійна підготовка, дошкільне навчальне заклад, вище педагогічне навчальне заклад, готовність до гуманістичного виховання.

The summary. This article analyzes the state of future teachers' preparation to humanistic education of senior preschool children in the practice of higher educational institutions. It has been proved the levels of students' readiness to the humanistic education of preschool children.

Key words: humanistic education, training, pre-school, higher educational institution; commitment to humanistic education.

Одержано редакцією 01.06.2012 р.

УДК: 373.2 (09): 34

Г. І. РЕГО

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИКИ РОБОТИ В ІНСТИТУЦІЯХ ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ЗАКАРПАТТЯ (КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.)

Резюме. У публікації розкрито вплив педагогічних ідей зарубіжних (Й.-Г. Песталоцці, С. Віддершпінна, Ф. Фребеля, М. Монтессорі) та угорських (І. Варги, Й. Рапоша, М. Молнар) педагогів на формування специфіки навчання та виховання в дошкільних закладах Австро-Угорщини, зокрема Закарпаття, яке в досліджуваній період входило до її складу. Проаналізовано перші угорські авторські методики навчання та виховання дітей дошкільного віку. Наведено приклад тогочасного режиму роботи дошкільних закладів регіону, включаючи форми, методи і засоби роботи з дошкільниками.

Ключові слова: педагогічні ідеї, методика навчання, виховання, діти дошкільного віку, форми, методи і засоби роботи з дошкільниками.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Реформування сучасного освітнього простору в Україні, зокрема його дошкільної ланки, висуває високі вимоги до рівня підготовленості дитини до життя, розвитку її творчих здібностей, емоційно-ціннісних відносин, реалізації свого внутрішнього потенціалу. У процесі розвитку системи освіти України триває пошук нових форм і методів розвитку підростаючого покоління. Актуальність розробки питання дошкільного виховання увиразнено в Законі України «Про дошкільну освіту» (2001), Державній Національній Програмі «Освіта» («Україна ХХІ століття»), Базовому компоненті дошкільної освіти, Національній доктрині розвитку освіти. Для досягнення успіху у вирішенні цього завдання важливо дослідити педагогічні традиції минулого і творчо використовувати їх на сучасному етапі функціонування закладів освіти.

Загальний аналіз останніх досліджень і публікацій із проблеми. Становлення історії дошкільного виховання та дослідження спадщини видатних педагогів завжди були у полі зору науковців. Ці питання знайшли своє відображення в наукових роботах Б. Жебровського, Н. Каргапольцевої, Р. Ландсберга, Н. Лубенець, С. Русової, Д. Сорокової, В. Таубмана, Ю. Фаусек, К. Янжул та ін. Для нашого дослідження особливого значення набувають праці, присвячені педагогічним ідеям Ф. Фребеля та М. Монтессорі. Дослідження Г. Беленької, В. Бондара, З. Борисової, Т. Василенко, Н. Дем'яненко, Т. Куліш, М. Машовець,

ЗМІСТ

<i>Алеко О. А.</i> Формування первинного соціального досвіду дитини в родині як педагогічна проблема.	3
<i>Анципирович О. Н.</i> Теоретические и практические аспекты проблемы проектирования средств обучения в музыкальном воспитании детей дошкольного возраста.	6
<i>Безносок О. О., Плахотнік О. В.</i> Науково-методичні засади екологічної освіти і виховання учнів початкової школи.	10
<i>Бондаренко Н. Б., Ляшова Н. М.</i> Особливості організації підготовки майбутніх педагогів до роботи в умовах наступності дошкільного закладу та початкової школи.	13
<i>Войтович О. В.</i> Емоційна культура вихователя як умова ефективної педагогічної діяльності.	17
<i>Врочинська Л. І.</i> Дослідження стану роботи педагогів ДНЗ з виховання гуманної поведінки дітей старшого дошкільного віку.	21
<i>Гаврілова Л. Г.</i> Використання мультимедійних навчально-розвивальних засобів у музично-естетичному вихованні дошкільників.	25
<i>Гецько С. І.</i> Компетентність батьків як умова успішного виховання особливої дитини.	29
<i>Глінчук Ю. О.</i> Використання мультфільму як дидактичного засобу при формуванні елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку.	32
<i>Горбатова Е. В.</i> Развитие изобразительного творчества старших дошкольников в условиях интеграции содержания дошкольного образования.	36
<i>Горопаха Н. М.</i> Компетентнісний підхід у екологічній освіті дітей дошкільного віку.	39
<i>Дичківська І. М.</i> Поліцентрична сутність мотивації до інноваційної педагогічної діяльності.	43
<i>Доманюк О. М.</i> Організаційно-методичні засади співпраці педагогів і батьків у становленні соціального досвіду дошкільників.	48
<i>Дубинина Д. Н.</i> Формирование коммуникативных умений у детей старшего дошкольного возраста.	52
<i>Зайцева Л. І.</i> Педагогічні умови формування у старших дошкільників знань про об'єкти природно-предметного довкілля.	56
<i>Золотарева Е. К.</i> Системная модель инновационного куррикулума для начальной ступени образования.	60
<i>Кирста Н. Р.</i> Психологічний контекст професійно-орієнтованих дисциплін за фахом «Дошкільне виховання».	66
<i>Ковалев В. Н.</i> Формирование конативной конфликтологической компетенции у студентов психологического факультета.	68
<i>Ковшар О. В.</i> Забезпечення готовності до навчання та наступності в контексті організації передшкільної освіти.	71
<i>Козлюк О. А.</i> Інтегрований підхід до проблеми дитинства.	74
<i>Комарова І. А., Спирин С. В.</i> Игровые основы радиационной безопасности дошкольников.	79
<i>Кондратець І. В.</i> Рефлексія як структурний компонент структури готовності педагога до інноваційної діяльності.	83
<i>Кононко О. Л.</i> Психологічні аспекти впровадження компетентнісного підходу в підготовку фахівців із дошкільної освіти.	86
<i>Косарева Г. М.</i> Клінічні прояви, ознаки та симптоми раннього дитячого аутизму.	90
<i>Косарева О. І.</i> Особливості застосування казкотерапії при подоланні емоційних проблем у дітей.	94
<i>Кравцова Е. Е.</i> Общение и деятельность: теоретико-прикладной аспект.	98
<i>Лазарович Н. Б.</i> Наступність у розвитку обдарованості дітей старшого дошкільного і молодшого шкільного віку.	99
<i>Луценко І. О.</i> Підготовка майбутніх вихователів до формування комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей у контексті системно-цілісного підходу.	103
<i>Малашенок М. А.</i> Развитие творческих способностей дошкольников в процессе обучения ручному ткачеству.	106
<i>Маліновська Н. В.</i> Підготовка майбутніх вихователів до формування мотивації навчально-мовленнєвої діяльності старших дошкільників.	110
<i>Маркотенко Т. С.</i> Фразеологізми як засіб формування національних цінностей у студентів.	113
<i>Марчук Г. В.</i> Соціальний досвід як основа соціальної компетентності дошкільників.	117
<i>Мельникова М. С.</i> Становление дошкольника как субъекта двигательной деятельности.	120
<i>Міхєєва О. І.</i> Педагогічні умови розвитку здібності до вирішування у дітей старшого дошкільного віку.	124
<i>Нечай С. П.</i> Музичний фольклор як домінуючий тип художнього сприйняття світу в період дитинства.	128
<i>Одерій Л. Є., Роздимаха А. І.</i> Особливості використання мистецтвознавчої оповіді в мовленнєвому розвитку дітей дошкільного віку.	131
<i>Олійник О. М.</i> Система підготовки фахівця дошкільної освіти до театральної-ігрової діяльності та професійної майстерності.	135
<i>Онищук І. А.</i> Розвиток творчого самовираження старших дошкільників у музичній діяльності.	138

Павлов Ю. О. Методологічні підходи до організації профілактичної роботи зі студентською молоддю у формуванні здорового способу життя, упередженні ВІЛ/СНІДу.	142
Павлюк Т. О. Засоби та методи формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку.	146
Падалка О. І. Розвиток професійних мотивів у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у процесі формування пріоритетних педагогічних цінностей.	149
Пашико В. Л. Метафора как средство освоения культуры детьми дошкольного возраста.	153
Плахотнік О. В. Формування дружніх взаємин у дітей дошкільного віку.	156
Поніманська Т. І. Підготовка студентів до гуманістичного виховання дітей старшого дошкільного віку: стан та проблеми.	162
Рего Г. І. Передумови формування методики роботи в інституціях дошкільного виховання Закарпаття (кінця ХІХ – початку ХХ ст.).	166
Руденко Ю. А. Компетентнісний підхід до розвитку увиразнення мовлення майбутніх вихователів.	170
Савченко М. В. Педагогічні умови виховання самостійності дітей дошкільного віку в ігровій діяльності.	173
Садова Т. А. Організація пізнавальної діяльності студентів у сучасному ВНЗ: теоретичний аспект.	176
Семенова Н. І. Формування здорової особистості у процесі взаємодії дошкільного навчального закладу і сім'ї.	180
Сидельникова О. Д. Виховання ціннісного самоставлення у дітей дошкільного віку.	184
Синельников В. Б., Данилова Н. И. К вопросу о присвоении универсальных категорий человеческого мышления в дошкольном возрасте.	188
Старжинская Н.С., Тукач В.П. Современные тенденции дошкольного образования в Республике Беларусь.	190
Степанова О. І. Мовленнєва ситуація в системі з розвитку усного монологічного мовлення дошкільників.	193
Стреха Е. А. Проблема преемственности в экологическом образовании детей старшего дошкольного и младшего школьного возраста.	196
Сузанская Т. Н. «Детский текст»: к вопросу об историко-литературных основах курса детской литературы.	199
Трусова О.Л. Веб-квест як інноваційна інформаційно-комунікаційна технологія вищої школи підготовки майбутніх вихователів.	205
Фасолько Т. С. Теоретичні підходи до проблеми формування асертивної поведінки у дітей дошкільного віку.	208
Шебеко В. Н. Влияние средств физической культуры на развитие личности ребенка.	211
Шелестова Л. В. Формування картини світу дошкільників: проблеми теорії й практики.	215
Яблонська Т. М. Взаємодія викладача та студентів у педагогічній підготовці, побудованій на принципі рольової перспективи.	220
Янциур Л. А. Художня освіта майбутніх вихователів як основа керівництва образотворчою діяльністю дошкільників.	224
Демень П. Можливості використання методу проектів у румунських дошкільних закладах.	227
Жебровська Т. Зустрічі і навчальні діалоги з мистецтвом, або про мистецтво, близьке дітям.	232
Телекі Ю. Минуле та сучасність дошкільних закладів Угорщини.	235
Відомості про авторів.	238